



## HERKÜL MİLLAS

16.6.2015

ZAMAN GAZETESİ

Seçimler fren gibi çalıştı, yokuş aşağı sürüklenme engellendi. Şimdi gaza basma zamanı. Siyaset dünyası olgunlaşmış mı yakında göreceğiz.

Yenen, yeniden yenilenden “hesap soracak”, yenik yaşanan yılların acılarını çıkarmaya çalışacak mı? Aynı süreçler yeniden tekrarlanacak mı? Eski defterler açılacak yapılan haksızlıklar, haksızlık kokan benzer önlemlerle “dengelenecek” mi? Türkiye’de her iktidar değişikliği rejim değişikliği gibi yaşandı. Ve tabii yapılanlar da ona göre oldu: eski muktedirler kovalandı; demokrasi eksikliği, mazeretlerle gizlenerek. İntikam duygusu hep en önlerdeydi.

Bu yazı hiç de kötümser bir yazı değildir. Yalnız eskinin tekrarlanması korkusunu dile getiriyor. Yapılması gereken eskiyi aşmaktır. Aslında güneş her gün yeni bir dünyada (ve yeni bir

Türkiye'de) doğmakta. Nelerin gerilerde bırakıldığını unutmamak gerek. Artık önümüzdeki sorunlara odaklanmalı, geçmiş de yalnız ders olarak hatırlanmalı. Bir iki örnek: daha birkaç yıl önceleri “Kürt var” denemezdi; bir subayın bir savcıya hesap vermesi için celbi düşünülemezdi, darbelere “ihtilal” denmesi ayıp sayılmazdı; bir kadının başını örtmesi milli olay sayılırdı.

Seçimler yakın geçmişteki başka çarpık bir gidişe bir son verdi. Şimdi yapılması gereken, “son verilen” ne idiyse onun tekrarlanmaması. Kibir, israf, yolsuzluk maceraları, tek adam yönetimi ve hukuksuzluk dendi. Kuşkusuz bunlar seçmeni etkiledi, ekonominin eski hızını kaybetmesi de, HDP'nin pek çok kesime çekici gelen barajı aşma hedefi de, Anayasa ve yasalara gösterilen saygısızlık da. Ve AKP bütün içinde yüzde 10'a, kendi oranları açısında yüzde 20'ye yakın kayıplar yaşadı. Bu kayıp ölümcül değil tabii, ama bir gidişin sonuna işaret eder gibidir.

Suçluyu kim kovalar?

Bütün bunlardan bir ders çıkarılabilir mi? İktidarın insanı yozlaştırdığını ve mutlak iktidarın daha da kötü olduğu çok söylendi. Demokrasi geleneğinin Türkiye'de pek parlak olmadığı da. Ama bence en temel sakatlık herkesin görevini yetki sınırları içinde yapmamasıdır. Eğer yasalar, anayasa, AB müktesebatı ve uluslararası antlaşmaların sınırları zorlanmasaydı yukarıda sıraladığım “yanlışların” çoğu yapılmayacaktı. Çiğnenmiş yasalardan ve insan haklarından söz ediyorum. Sorunlar kazaen, farkında olmadan ve süreklilik göstermeyen tesadüfi “yanlışlardan” doğmadı; her seferinde bilinçli seçilmiş ve ısrarla sürdürülmüş politikalardan doğdu. Özünde de yasal sınırların zorlanması bulunuyor.

Eğer erklerin bağımsızlığı, temel özgürlüklere saygı, uluslararası ilkelere bağlılık tam uygulansaydı “yanlışların” pek çoğu, hatta hiçbiri yapılmayacaktı. Çünkü yasalar ve ilkeler doğrultusunda engellenecekti. Ama mahkemelerden, basına; muhalefet edenden, dış odaklara; meslek kuruluşlarından partili yoldaşlara, karşı laf etti diye herkes düşman ve “engel” sayılırsa, kontrol mekanizmaları kalmaz – “yanlışlar” yapılır. Kırmızı çizgiler böyle ihlal edildi, dengeler kurulamadı, frenler çalışmadı. Özellikle hukuk alanında. Savcı ve hakimlerin ve ilgili meslek bürolarının dediklerine kulak asılsaydı, “gecikmeler” ve engellemeler yaşanacaktı, ama “yanlışlar” büyük oranda önlenecekti.

Şimdi büyük bir kaygı ve küçük bir şaşkınlıkla (küçük, çünkü birbirimizi artık tanıyoruz!) bu yeni dönemde eski suçluların üzerine gidileceğini duyuyorum. Bundan anladığım iktidarlar değiştikçe, yani alınan oy oranlarına göre insanların masum veya suçlu sayılabilecekleridir. Yani siyasiler kimlerin masum veya suçlu olacağına karar verip onları salıveriyor veya “içeriye

tıkıyorlar”. Şimdi siyaset dengeleri değiştiği için masum/suçlular da yer değiştirecek: Oysa yakın geçmişte şikâyet olarak söylenmiş olan da tam buydu: suçlamalar ve cezalar siyasiydi dendi. Ya şimdi?

İktidarın ‘masum ve suçlular’ı

Benim en büyük beklentim, artık hükümet edenlerin suçlu aramamaları, suçlu tespit etmemeleridir. Bu iş yargınındır, siyasinin işi değildir. Herkes konuşabilmeli, kötü niyetli ve hain damgasını yemeden. Suç varsa bunu savcılar mahkemelere getirmeli, cezaları veya beraati mahkemeler vermeli. Hep bu savunulmadı mı? Sivil kimseler ve hükümet üyeleri tabii ki suç duyurusunda bulunabilir, yeni kanunlar çıkarmak da haklarıdır, ama kimseyi önceden suçlu ilan etmeden. Bu hassasiyeti öncelikle yönetici ve muktedir konumda olanlar göstermeli; örnek oluşturmak için.

Yeni bir dönem yaşanacaksa ve kusurlu geçmiş aşılacaksa bu noktadan başlamalı. Yoksa kaç kez gördüklerimizi yeniden yaşarız. Her seçim sonrasında yeni beraatler yaşarız ve siyasilerce yeniden suçlu ilan edilenleri. Bu bitmeyen bir döngü olur. Tabii ki yeni meclis yeni yasalar ve düzenlemeler getirebilir. Ama bu yasalar kişiye özgü de olmamalı; yasayı okurken kimden söz edildiği anlaşılmalı! “Bu işler” ancak böyle yapılırsa ileriye doğru adım atılır; yoksa eski alışkanlıklar eskiyi yeniden yaşatır, o kadar.

Ama kimileri de belki aradan sıyrılır, cezasız kalır denebilir. Veya, adalet mekanizmaları şu an tarafsız olmadığı için siyasi müdahale gereklidir denebilir. Zaten yakın geçmişte de hep bu mazeretleri duymuştuk. Benim görmek istediğim, kişilerle uğraşmak yerine yasal düzenlemelerle haksızlığa uğrayanların hakkının korunması ve güvenilir ve saygısını yeniden edinmiş bir hukuk sisteminin kurulmasıdır. Bu sistemin yeni iktidarın sistemidir izlenimini vermeden. Siyasilerin “yargılanacaksın, cezalandıracağız” demeleri bıkkınlık verdi; hukukun pratik uygulanışı siyasilerin işi olmamalı, bu iş onların haddi değil, olmamalı. İnsanlar yargılanmadan da peşin suçlu ilan edilmemeli, suçüstü yakalansalar da. Arada bazı “suçluların” cezasız kalması da göze alınmalı. Sağlam bir hukuk sistemi kurmak, bazı kimseleri mahkûm etmekten çok daha hayatidir.